

A1.- ESCRITURA

A.- Et demanem que preguntis als teus pares o avis quin és **el membre més antic de la família** que ells saben/recorden i que en facis una petita redacció documental en què hi faràs constar:

- * de quina època és aquesta persona.
- * els cognoms que tenia.
- * alguna dada informativa sobre la seva vida.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

B.- Pregunta als pares i/o als avis quins són els **fets de la història familiar més llunyans que recorden** i escolta'n el relat amb atenció. Tot seguit escriu-lo en una breu redacció.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

C.- Agafa una **foto de família** que sigui com més vella millor i que hi surtin familiars teus. Intenta descriure minuciosament

TEXT

Veo ahora a mis padres en esta fotografía de hace de más de cincuenta años, hecha cuando mi padre había vuelto ya de la guerra – la que quedó para siempre como la Gran Guerra- y mi madre estaba encinta de mi hermano, muerto niño, del garrotillo. Están de pie los dos, bellos y jóvenes, cara al fotógrafo, con un aire de solemne gravedad que es, quizá, temor ante la máquina que fija la imagen imposible de retener sobre los rostros así preservados. Mi madre asienta el codo derecho en una columna, y sostiene una flor con la mano izquierda, caída a lo largo del cuerpo. Mi padre pasa el brazo tras la espalda de mi madre, y su mano callosa aparece sobre el hombro de ella como si fuese un ala. Ambos pisan tímidos una alfombra de ramaje. Al fondo, una tela muestra vagas arquitecturas neoclásicas.

(fragment de Las maletas del viajero de **J. Saramago**)

A2.- DICCIONARI

Substitueix cadascuna de les paraules o expressions en negreta per una altra de sentit equivalent:

- Tanta **familiaritat** em molesta! > tanta **confiança** em molesta.

- A l'Imma sempre li ha agradat fer vida de **família**.
- Ui, si és de bona **família**, l'Eudald!
- Després de viatjar durant tant de temps va començar a enyorar l'escalf de la **família**.
- Al poble més antic de la comarca encara hi queden trenta **famílies** que es van extingint a poc apoc.
- Aquí, entre la meva **família**, és on em trobo més bé.
- La **família** dels franquesa té moltes ramificacions.
- Diuen que ve de bona **família**...
- Aquesta parella han acabat no tenint **família**.
- És una persona de grans virtuts **familiars**.
- El menjar que més m'agrada és el **familiar**.
- Aquesta cara m'és **familiar**.
- Sempre parla amb una llengua molt **familiar**.
- Llengua planera, col.loquial o **familiar**.
- A poc a poc s'ha anat **familiaritzant** amb les noves tecnologies.

A2.- FÒRUM

Què és una família?

Amb l'activitat anterior hem vist que la paraula **família**, o qualsevol dels seus derivats, són ben habituals (**familiars!**) a les nostres vides; però no obstant això, no tots ens posaríem ben bé d'acord sobre què significa aquest terme en la nostra cultura i la nostra societat, ni entendríem o acceptaríem de la mateixa manera el que té en d'altres d'arreu del món.

Feu grups de 4 o 5 persones i treballeu aquestes dues activitats:

A> Llegiu-vos aquestes opinions sobre què és la família i comenteu quines us semblen més o menys encertades. Després mireu de posar-vos d'acord sobre quin significat li donaríeu vosaltres i sobre quines característiques principals l'haurien de definir. Per últim, mireu de proposar la vostra pròpia definició

- ❑ **Una família és un grup de persones unides per un parentiu.**
- ❑ **Una família és un grup de persones unides per llaços de sang.**
- ❑ **Perquè hi hagi família hi ha d'haver matrimoni però no cal que hi hagi fills.**

- **Només quan hi ha fills hi ha família, encara que no hi hagi matrimoni.**
- **La família és un grup social caracteritzat per una residència en comú, per la cooperació econòmica i per la reproducció.**
- **Perquè hi hagi família calen dos adults de sexes diferents que mantinguin una relació socialment aprovada, i que puguin/vulguin o no tenir fills.**

Proposta de definició:

-
-

B> Llegiu-vos molt atentament aquest documents que ens fan una relació d'alguns dels principals trets d'organització i funcionament d'una **estructura familiar** diferent a la nostra i comenteu-ne els pros i contres (el professor us aclarirà tot allò que no entengueu). Després, contesteu el qüestionari final tot mirant de consensuar les respostes.

TEXT 1

Els maorís entenen la família en un sentit molt més ample i generós que nosaltres. Tots els homes són germans, i allò que és d'un, és de tots. Aquesta concepció de la societat tan predicada pels ideals comunistes i tan irrealitzable en el món civilitzat, és aquí simplement un fet.

Els infants mengen i dormen, juguen i banyen amb joia inconscient entorn d'una graciosa cabana de bambú; sense preocupar-se del nom de llurs pares. Mai de mai - n'he fet manta vegada l'experiència - no arribeu a conèixer quins són els fills adoptius i quins són els veritables. És per això que mentre a la vila el marquès de W. disputava la possessió de la cortesana al novel·lista C., els fills de Turei viuen en la joia perfecta de la natura riallera.

(fragment de *Paradisos Oceànics* d'A. Bertrana)

Pàg. 60

TEXT 2

EL KIBBUTZ

- El *kibbutz* (plural, *kibbutzim*) és una col·lectivitat agrícola d'Israel que té com a característiques principals la vida en comunitat, la propietat col·lectiva de tots els béns (per tant no hi ha “iniciativa privada” ni “incentiu dels beneficis”) i l'atenció i educació comunal dels nens i nenes.
- Mentre són solters, els membres del *kibbutz* viuen en petites habitacions privades.
- Dos amants no cal que demanin permís a ningú de la comunitat per començar a viure junts en una habitació més gran.
- Quan dos amants sol·liciten una habitació més gran per viure junts, se suposa que desitgen convertir-se en una “parella”.
- Quan passa això, però, cadascun dels dos membres de la parella conserva els seu “status legal” i els seus drets individuals. Així, per exemple, la dona manté el seu nom de soltera.
- Les parelles del *kibbutz* viuen en una sola habitació, que és a la vegada dormitori i sala d'estar, i fan els àpats en un menjador comunitari.
- Tant l'home com la dona que formen una parella treballen exclusivament en alguna secció econòmica (agricultura, ensenyament, servei domèstic...) del *kibbutz*, però no ho fan per guanyar diners per satisfer les necessitats econòmiques de la parella sinó que treballen per a la comunitat, que a canvi distribueix equitativament entre tots els seus membres (*chaver*) tots els fruits del treball comunitari, ja siguin en forma de béns o de serveis.
- La cultura del *kibbutz* té un principi ben clar: “de cadascú segons la seva capacitat, i a cadascú segons les seves necessitats”
- Aquesta petita societat centra tots els seus principals esforços en l'educació dels nens i les nenes, que hi són tractats com a reis.
- A pesar d'això, no són directament els pares sinó la comunitat qui es fa càrrec – i es fa responsable – de l'educació dels fills.
- Els pares i els fills no viuen a la mateixa casa, sinó que aquests resideixen en una de les “cases per a nens” (*bet yeladim*) de la comunitat, que és el lloc on són criats, vestits, educats, rebent atenció sanitària, mengen i passen la major part del temps.
- Les necessitats dels nens i nenes de la col·lectivitat sempre tenen prioritat sobre les dels adults. Així, de vegades els habitatges, la roba i el menjar d'aquests han de ser molt senzills, però els petits i petites viuen en bones cases i sempre vesteixen i mengen molt bé.

- Els fills poden visitar l'habitació dels pares sempre que vulguin – normalment ho fan cada dia - , però no poden quedar-s'hi a dormir, llevat dels cap de setmana.
- Tot i aquest cert allunyament entre els fills i els pares, al *kibbutz* es considera que aquests són crucials pel que fa a l'educació dels fills, ja que poden intervenir decididament en la seva atenció física, en la seva educació i socialització, i, sobretot, en el seu desenvolupament psicològic i estabilitat afectiva.
- Al *Kibbutz* tant parelles com solters se sent responsables de l'educació dels infants, pel fet que tots els membres de la comunitat se senten com si fossin parents entre ells, per això un solter o una parella sense fills no se senten tractats injustament quan contribueixen a la manutenció i educació dels fills dels altres

Qüestionari:

- Quins avantatges i inconvenients presenta l'estructura social del *kibbutz*?
- Considereu que la societat del *kibbutz* està organitzada per famílies? Justifiqueu la vostra resposta.
- Quina opinió general us mereix la forma de vida del *kibbutz*? Quins aspectes positius d'aquest tipus de societat us agradaria incorporar a la vostra?

A3.- ESCRITURA.

Tria una d'aquestes opcions per escriure sobre la teva família:

- La meva **família** i altres ...
- Una **família** com una altra.
- La **família** Trap.
- Una **família** molt poc familiar.
- Tot queda entre **família**.
- Secrets de **família**.
- Una **família** peculiar.
- Un dinar de **família**.
- Benvinguts a la **família** galàctica!
- Bestiari **familiar**.

A4.- DICCIONARI

Un dels sentits més habituals que es dona a la paraula família és el de *grup de persones que estan unides per llaços de sang*. D'acord amb aquest sentit, defineix cada una d'aquestes paraules:

PARENTELA

NISSAGA

CASTA

MAINADA

CASAL

LLINATGE

DINASTIA

PROLE

ESTIRP

ELS FAMILIARS

LA SOCA

A5.- CONCURS.

L'esglaó perdut.

Tal com deus haver observat a l'activitat anterior, quan una família té un **llinatge** especialment distingit o noble, se sol parlar de **nissaga** o **casta**.

Quins esglaons perduts falten en aquesta **nissaga** dels comte-reis catalans de l'edat Mitjana?

Ramon Berenguer I

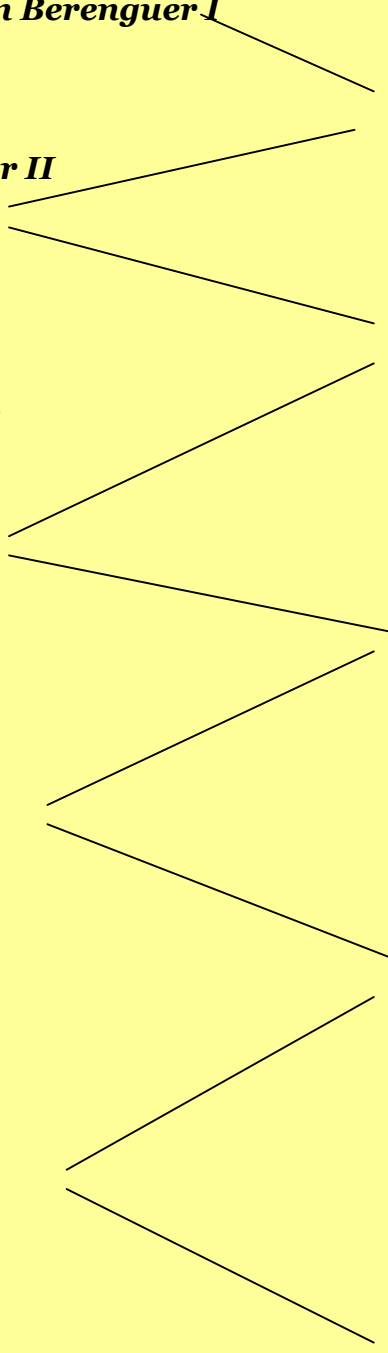
Ramon

Berenguer II

?

Berenguer

Ramon II

A6.- DICCIONARI.

Ascendents i descendents.

En tots els **llinatges** hi ha **ascendència** i **descendència** familiar. Tal com hem vist al LLIBRE DELS ORÍGENS anomenem **genearca** el/la qui fa de **cap de família** o **llinatge**, però aquesta és una paraula massa tècnica, així que ara us proposem que apunteu totes les maneres que se us acudin per referir-se a un/a cap de família

CAP DE FAMÍLIA:

A7.- RECREACIÓ

L'herència familiar.

Tots, qui més qui menys, heretem alguna cosa dels nostres **antecedents**. Inspira't en aquests textos i després escriu-ne un tu que contingui tres dels fragments que et proposem:

TEXT 1

Anaia no podia amagar la seva ascendència berber: bruna, nerviosa, amb cabells encrespats i mirada esquerpa. Portava al mentó uns verds tatuatges que formaven una creu de puntets.

(fragment de *El Marroc sensual i fanàtic*, d' *Aurora Bertrana*)

TEXT 2

Oncles, ties i cosins es presentaven de vegades a prendre el te i, molt de tant en tant, a dinar el diumenge, després que la mare s'hagués passat el dissabte sencer preparant els plats tradicionals que havia heretat, com aquella bellesa oriental mig amagada sota bruses i faldilles pulcres, mentre que la resta d'aquella herència ancestral s'havia anat perdent enterrada sota generacions i generacions de matrimonis mixtos i de parentius entre cultures diferents de tota mena.

(fragment de *La història del meu fill*, de *Nadine Gordimer*)

Fragments:

- Jo no puc amagar la meva ascendència
- Diuen que em retiro a....
- Potser sí que tinc una retirada a ...
- M'assemblo tan poc a ...
- Amb això som com dues gotes d'aigua ...
- El meu principal tret marca de la casa és...

- Si no fos per ningú diria que sóc de la família...
- El millor que he heretat de la meva família és...
- Com tota la meva família, sóc especialista en...
- Semblo la seva fotocòpia...
- Sempre m'han dit que sóc el seu clònic...

A8.- FÒRUM.

Tenir ascendent.

En molts grups socials sol haver-hi una persona que té més autoritat o predomini moral sobre les altres, de manera que és ella qui sol tenir l'última paraula - o si més no la seva opinió té una influència determinant - a l'hora de prendre qualsevol decisió. Com que ja d'antic aquest ha estat el paper que tota la **descendència** familiar ha reconegut sempre en un dels seus **ascendents** (que per tradició en la majoria de cultures ha estat la persona més gran o el pare), la paraula **ascendent** no s'utilitza només per referir-se a qualsevol persona de l'**ascendència** familiar sinó que també es fa servir en aquest altre sentit figurat . Així, no només podem dir que el **cap de família** té ascendent sobre fills i néts, o un **patriarca** de família gitana en té sobre tota la parentela, sinó que també un **bruixot** té ascendent sobre la tribu, i un **sacerdot**, un **guru** o un **imam** n'han de tenir sobre els practicants de les religions respectives.

Tenint en compte les pautes de treball explicades més avall, comentareu i debatreu aquestes 3 qüestions per petits grups, i després farem una posada en comú per veure en què es posa d'acord el grup-classe i en què no.

1. Quin és el perfil de la persona que té més ascendent sobre les altres en la societat actual?
2. Quin perfil han de tenir aquestes persones perquè tinguin un bon ascendent?
 - El/La delegat/-ada de la classe.
 - El/La meu/-va tutor/a.
 - L'entrenador/a favorit.
 - L'alcalde/-essa del meu lloc de residència.
3. Quin perfil hauria de tenir una persona o un ciutadà perquè tingués un ascendent ideal sobre els altres?

Pautes de treball:

- * Guieu-vos per la taula de baix per tal de triar els trets de la persona.
- * Per a cada perfil només podeu triar tres trets.
- * Us deixem un requadre buit per si voleu afegir-hi un altre tret.
- * Heu de respondre totes les tres qüestions i per l'ordre que se us

indica.

<i>Té ascendent...</i>	
... el més comprensiu.	
... el qui viatja més.	
... el qui té més estudis.	
... el qui té més idees.	
... el qui té més força.	
... el que sap convèncer més.	
... el més tossut.	
... el qui té més informació.	

<i>Té ascendent...</i>	
...el més ric.	
...el qui té més paciència.	
...el qui és més sincer.	
...el qui té més bons padrins.	
...el qui no es dóna mai per vençut.	
...el qui sap parlar més bé.	
...el qui sap escoltar més	

A9.- FÒRUM

Consultori de llengua.

Llegiu i comenteu aquests articles que ens expliquen i distingeixen algunes de les principals paraules referides a l'ascendència i l'ascendència:

FAMÍLIA

*Parlem una mica de la família. Hem rebut consultes sobre com es diu **el germà de l'avi**, i també sobre qui hi ha més amunt del **besavi**, o si és correcte dir «**papa**».*

*A veure si podem fer-hi una mica de llum. Primer de tot, la qüestió del **papa**. En el sentit de **pare**, ve del llatí popular «papa», de creació expressiva, per via tradicional. Segons Coromines, **papa** «fou el mot del llenguatge de sempre per anomenar el **'pare'**, en el parlar de les criatures i dels adults que hi tractaven; **papà** s'introduí en el segle XIX com a francesisme de certes famílies, mirat per la majoria com una francesada de mal gust»; aviat va guanyar terreny a les capitals, «si bé pertot ha restat **papa** en l'ambient rural i de les viles, única forma verament catalanesca». És a dir, en el llenguatge infantil, almenys, **papa** és ben correcte al costat de **pare**.*

***El germà del pare o de la mare és l'oncle**. Si bé s'ha estès molt el costum de tractar-los de «**tiet**», aquest es una forma afectiva de «**tio**», un masculí creat a partir del femení **tia**, que, aquest sí, ve del llatí «**thia**» i es considera plenament correcte. Al País Valencià, **oncle** s'ha perdut pràcticament del tot i es diu **tio**.*

*Per damunt de **l'avi**, que també és un masculí format a partir d'**àvia**, tenim el **besavi**, i la **besàvia**; més amunt d'aquests, els **rebesavis**. Jo particularment no seria gens partidari de complicar la terminologia més enllà, encara que hi ha la nota curiosa d'un **tresavi** usat per Pere el Cerimoniós. Sempre es pot dir el “**el germà del meu besavi**”, i coses per l'estil. **El germà de l'avi o de l'àvia s'anomena besoncle**, i la germana de l'avi o de l'àvia, **bes-tia**. Aquestes denominacions, però, han cedit molt davant «**oncle avi**» i «**tia àvia**», que els diccionaris no recullen.*

Repassem de pressa la generació per sota els

HEREU

*L'**herència**, la transmissió de béns, drets i obligacions de pares a fills, és una institució de les que marquen l'estructura tradicional de la societat. Actualment, a la vida urbana, queda poc o molt desfigurada, i potser per això també es perden algunes paraules relacionades anib aquesta institució. Sobretot, perquè no estem acostumats a dir-les, i quan ens fan falta acabem inventant derivats, dubtant de si van amb d o amb t, amb u o amb v: «**hereva**» o «**hereua**»? «**heredar**» o «**heretar**»?*

Fem-hi una repassada:

*El que rep una **herència** és l'**hereu**. El femení actual d'aquesta paraula és **hereva**. En el dret català l'**hereu** és una institució jurídica per la qual el **primogènit** rep els béns dels **pares**. Quan és una dona, s'anomena **pubilla**.*

*En la societat rural, l'**hereu** rebia la casa i les terres. Els seus germans, si de cas, una part en diners: aquests eren els **cabalers** o **fadrísterns**. Amb tot, a la regió de Lleida, **cabaler** equival a **fadrístern** casat amb una **pubilla**, el que en altres llocs es diu **pubill**.*

*Hi ha una forma antiga per dir **hereu** que és **hereter**, amb t; però cal preferir **hereu**. **Herent** és qui posseeix una cosa per **herència**.*

*L'**herència** és la massa de drets, obligacions i béns que, mort el causant, es poden transmetre a un **hereu**. **Heretatge** equival a **herència**; **heretat** ha acabat adquirint el significat de «propietat rústica».*

***Heretar** «vol dir succeir en la propietat del patrimoni d'un difunt»; però també vol dir «fer hereu algú». De manera que un **pare** pot **heretar** o **deshheretar** un **fill**; el **fill**, en canvi, **hereta** el que li deixen en **herència**. La persona que llega una herència és l'**heretant**; el qui la rep, l'**herent**. Però aquestes últimes paraules són tecnicismes que no cal retenir més que per a usos legals.*

pares: *fill, filla*, en relació amb els **pare**s; **nebot, neboda**, en relació amb els **oncles** i les **ties**; **germà, germana**, entre els **fills** dels mateixos **pare**s; **cosí, cosina**, entre **fills de germans**.

D'altra banda, cal distingir els noms objectius dels components de la família i el tractament que es dona a cadascun. Així, al **pare** i a la **mare** se'ls pot dir **pare, mare; papa, mama; papà, mamà** (encara que aquest últim és menys genuí, però pot representar gent de classe acomodada); a l'**oncle** se li pot dir **oncle, tio, tiet**; a la **tia, tia i tieta**; a l'**avi** i l'**àvia**, **avi, àvia; iaio, iaia; jai, jaia**; al **besoncle, oncle, tio, tiet**; a la **bes-tia, tia, tieta**. Com que parlem de tractaments, hi té molta importància el costum familiar i el de la comarca o la regió que sigui.

Ah, i a part de l'**herència** institució de dret civil, hi ha l'**herència** biològica, en la qual no es parla d'**hereus**, sinó de **descendants**, ni d'**heretants**, sinó d'**ascendants**.

(fragments de **Parlem del català**, d'**Oriol Camps**)

A10.- CONCURS

Cada una d'aquestes definicions es refereix a un tipus de parentiu que no s'ha esmentat a l'activitat anterior. Si cal amb l'ajut d'un diccionari, a veure qui col·loca més aviat cada solució al lloc que li correspongui.

Solucions: NORA MULLER FILLASTRE GENDRE PADRINA NÉT
ESPÒS FILLLOL PADRASTRE CONSOGRE

Definicions:

- . Pare o mare d'un cònjuge respecte al pare o la mare de l'altre
- . Persona amb relació amb els seus padrins de baptisme.
- . Fill o filla del marit o de la muller hagut en un matrimoni anterior, respecte al qui no li és pare o mare.
- . Dona, en relació amb el marit, dintre el matrimoni civil o canònic.
- . Muller del fill respecte als pares d'aquest.
- . El marit d'una dona respecte a un fill que aquesta té d'un matrimoni anterior.

- . Marit de la filla respecte als pares d'aquesta.
- . Fill d'un fill o d'una filla.
- . Persona que presenta l'infant a les fonts baptismals i contreu l'obligació d'educar-lo cristianament a falta dels pares. Persona que acompanya i assisteix una altra quan es casa.
- . Persona unida a una altra en matrimoni.

A11.- DICCIONARI.

Fes aquestes dues activitats:

A>.- Estats civils.

Relaciona cada un de les definicions de l'esquerra amb l'estat civil corresponent:

. Persona jove, especialment en estat de casar-se	_____	<i>conco</i>
. Persona que ha dissolt de forma voluntària i legal el seu matrimoni		<i>promès</i>
. La persona que, per mort, ha perdut el cònjuge i no s'ha tornat a casar		<i>casat</i>
. Cadascuna de les dues persones que s'han donat mútuament paraula de casament.	fadri	
. Persona que ha deixat de viure com a parella amb una altra.		<i>solter</i>
. Home solter d'edat en què habitualment hauria de ser casat.		<i>vidu</i>
. Persona que viu com a parella amb una altra.		<i>divorciat</i>
. Persona que viu en matrimoni.		<i>ajuntat</i>
. Persona que encara no s'ha casat.		<i>separat</i>

B>.- Noms de parentiu i estats civils que s'escriuen amb noms compostos.

Completa cada una d'aquests mots compostos amb la paraula o grup de paraules de sota que li correspongui:

<i>Parella.....</i>	<i>bessona</i>
<i>Hereu</i>	<i>bastard.</i>
<i>Cosí.....</i>	<i>de fet.</i>
<i>Bessonada.....</i>	<i>política.</i>
<i>Fill...</i>	<i>de tres.</i>
<i>Ovella.....</i>	<i>escampa.</i>
<i>Filla.....</i>	<i>negra.</i>
<i>Pare</i>	<i>germà.</i>
<i>Cosí.....</i>	<i>segon.</i>
<i>Germana.....</i>	<i>germà.</i>

A12.- FÒRUM

Per grups, feu una llista on apunteu totes les formes que se us acudin per anomenar l'altre membre de la parella. Després,

L'ESPÒS	L'ESPOSA
l'home	la dona
el manso	la meva companya
la mitja taronja	la costella
.....	la companya
	la criada
	l'escarràs

A13.- ESCRITURA.

Tria una d'aquestes opcions:

- A.- Faig un retrat del **benjamí** de la colla.
- B.- M'imagino com deu ser aquell **parent desconegut** que encara no he vist mai.
- C.- M'han dit que en /la tal **té molt bons padrins**.
- D.- En/La de sempre que ha sigut **l'ovella negra de la família**.
- E.- En/La **s'ha quedat per vestir sants**.

F.- Saps què? **Que ho conti a sa tia!**

G.- Aquell assumpte em va **fer ballar la padrina!**

A14.- RECERCA

Els mots que expressen tipus de relació personal.

Les paraules que defineixen les relacions entre les persones poden expressar molts estats, com ara el **parentiu**, l'**estat civil**, el tipus de **relació afectiva**, la **inclinació sexual**,... Et proposem ara que completeis tot aquest seguit de frases amb la paraula que en completa millor el sentit segons el tipus de relació personal que expressi:

- La paraula **nora** vol dir exactament el mateix que la paraula
- El contrari de la **besàvia** és la
- Si la Bel no està **casada** és perquè encara és
- Si un **home** té inclinacions contràries a les heterosexuales és un
- Si dues persones han deixat de viure **junes** és que s'han
- Si en Telm és **fill legítim** d'uns pares dels quals no descendeix és un fill
- Si la Soraia, l'Ahmed i en Kamal formen una **bessonada de tres** és que són
- Si l'Engràcia no és una **filla legal** és que és una filla
- **tata**
- Quan el **primogènit** d'una casa és una noia és una
- Si les **relacions d'amistat** d'una dona amb un **home** fora del matrimoni passa per tenir-hi relacions sexuals, ell és un
- Per dir-ho d'una manera més rimbombant, el **gendre** és el
- El **germà de l'avi** és el
- Quan ens adreçem afectuosament a l'**àvia** li diem
- Quan una **dona** viu amb un home sense casar-se però com si aquest fos el seu marit és la seva

A15.- CONCURS.

Feu grups i poseu a prova la vostra capacitat d'establir relacions de parentiu tot solucionant aquestes endevinalles per l'ordre amb què us les presentem (de més fàcil a més difícil):

ENDEVINALLA 1

ENDEVINALLA 2

ENDEVINALLA 3

<i>Dos pares i dos fills es menjaren tres conills i en va tocar un per a cada un.</i>	<i>Explica'm, Pasqual, amb qui vas sopar la nit de Nadal. - Amb el cunyat del meu pare amb el sogre del meu germà amb el cunyat del meu sogre i amb el sogre del meu cunyat i tot solet vaig sopar.</i>	<i>A casa d'en Verdulaga hi ha una família molt llarga: dues dones duen la casa i cada dia paren taula, hi posen els plats per elles, pels pares de cada una d'elles, pels respectius marits, que l'un és gran i l'altre és xic, pels pares dels fills de cada una d'elles i pels marits de les seves mares, i entre tots plegats no hi ha més que quatre plats, i tots estan ben entaulats i cada u menja en son plat. Mica savi no serà qui el cas endevinarà.</i>
---	---	--

(endevinalles extretes de Folklore de Catalunya, de Joan Amades)

A16.- TALLER

El forn de les paraules

Moltes vegades tenim necessitat de referir-nos a certes relacions, estats, condicions etc i sembla que ens falten les paraules per expressar-les. En aquests casos, els nostres mestres i educadors ens solen imcular que cal recórrer al diccionari i buscar-hi – si cal fins a l'últim racó - el mot que ens interessa. Què passa, però, quan aquest no apareix enlloc? I què podem fer quan acabem adonant-nos-en/pensant que aquest mot no existeix? Doncs ben senzill: fer servir la nostra imaginació i **inventar-nos-el**. No cal dir que aquesta no és (ni tampoc cal que sigui) una pràctica gaire habitual, però tenir-la present de tant en tant pot donar-nos bons resultats.

Què et sembla si ens arromanguem una mica i comencem a **amassar** lletres per fer una bona **pasta**? Recorda que abans de posar-la al **forn** a coure cal que hagi **pujat** bé (volem dir que t'agradi i et soni bé el mot que hagi format), i que si no és així és millor desfer-la i tornar a començar.

Et proposem que facis aquestes dues **cuites**:

A.- Noms de parentiu.

Inventa't un mot per a cada un d'aquests parentius i afegeix-hi un altre cas suggerit per tu:

El pare del rebesavi =
Una bessonada de quatre =
La filla de la tia del cosí. =
El fill del besnét =
.....?..... =

B.- Noms afectius.

Des de ben petis a tots ens agrada : mama, papa + diminutius reiet meu, + renoms
Com que anem molt escassos volem que te n'inventis (o en to cas diguis els que ja hi ha)

Inventa't un mot afectiu per a adreçar-se a cada una d'aquestes persones i afegeix-hi un altre cas suggerit per tu:

El/La meu/va millor amic/-ga =
El/La cosí/-ina que em cau més bé =
El/La nebot/-da que vaig més sovint =
L'avi/àvia =
Jo mateix =
..... ? =

A17.- ESCRITURA.

De vegades els noms de parentiu o referents a l'estat civil són utilitzats en un altre sentit que manifesta un altre tipus de relacions més socials que familiars.

Així, quan diem que algú vol **apadrinar** un nen o nena ens referim al fet que dona diners a una institució per tal de pagar-li, totalment o parcialment, les despeses d'habitatge, manutenció, escolarització,... i dedicar tota una sèrie d'esforços per tal de protegir-lo; quan diem que dues viles o ciutats estan **agermanades** vol dir que s'han posat d'acord a fi d'avenir-se en tota una sèrie de qüestions així com d'estrènyer els seus llaços socials, culturals,...; quan diem que una persona és el **pare** d'una idea, un moviment cultural o artístic, o d'una descoberta o un invent determinats, diem que n'és el creador o, si més no, el principal inspirador; quan diem que a una persona l'han feta **filla adoptiva** d'un poble o una ciutat determinada volem expressar que, tot i que ella no n'és originària, se la tracta i distingeix com a tal per raó dels mèrits adquirits per la contribució que hi ha fet o els esforços en alguna qüestió concreta que hi ha dedicat; quan diem que una persona és **filla**

espiritual d'una altra ens referim al fet que n'ha heretat l'esperit, les seves principals idees, que en continua l'obra,...

Et proposem que facis un escrit que tracti una, diverses o totes les qüestions que et posem a continuació:

- **A qui m'agradaria apadrinar?**
- **Amb quin altre poble, vila o ciutat està agermanat el meu i per què? Amb quina altra vila m'agradaria que estigués agermanada la meua i per què? Quines dues viles m'agradaria que estiguessin agermanades i per què?**
- **De què m'agradaria ser el pare quan fos un adult?**
- **A qui m'agradaria que se'l considerés fill adoptiu del meu lloc de residència i per què?**
- **De qui m'agradaria ser el fill espiritual?**

A18.- FÒRUM

L'origen dels cognoms

El **cognom** és la paraula que fem servir per identificar a tota una **família**, per la qual cosa ja no és el teu nom individual que t'identifica com a persona concreta sinó un nom col·lectiu que identifica a tot un seguit de persones relacionades al llarg del temps, de generació en generació, per lligams sanguinis i de parentiu. Aquest és el sentit que donem a **noms de família** com ara la *Família Serra*, la *Família Fuster*, la *Família Riutort* o, simplement, *els Serra*, *els Fuster* i *els Riutort*. Els cognoms, com molt bé deus saber, solen venir de molt antic i es van passant de pares a fills, de generació en generació, i solen ser molt estimats perquè representen les arrels familiars, i ja saps que en això, com en d'altres coses, "qui perd les arrels perd la identitat". Algunes vegades els seus orígens són incerts i remots, d'altres no.

Llegiu-vos atentament aquests textos i comenteu-ne el contingut amb el professor:

TEXT 1

*Temps era temps, els cognoms no existien. A cada poble, tants caps, tants barrets, tants noms, i cap de repetit. Durant la més remota Edat Mitjana, els homes i les dones d'aquí duien noms germànics o bé llatins, que poques vegades eren noms de sants. Ells es deien, per exemple, **Bernat, Guillem, Adrevald, Ansofred, Ermeniscle, Edelmir**, o bé **Amat, Anastasi, Servusdei, Bonhome, Borrell**. Elles es deien **Elo, Adalvira, Valdejòncia, Martesinda** o bé **Madrona, Sabadella, Gloriosa**. Coses així. Però va arribar un moment que hi havia alguns noms repetits, i llavors van aparèixer els sobrenoms, que a la llarga esdevindrien cognoms.*

*Rebobinem la màquina del temps, a veure si ens entenem. En un poble medieval, l'un li deia a l'altre no sé què d'en **Pere**. Quin Pere? Doncs el del mas que hi ha dalt del "puig", o el de la vora del "riu", o el de cal "pujol", o el de la masia de la "serra", o el que ha vingut de "Tarragona". El lloc de residència és, doncs, l'origen de molts cognoms. Quin Pere? Doncs el fill d'en **Joan**. Molts altres cognoms provenen de la filiació. A Catalunya, com a França, aquesta mena de cognoms es formen per juxtaposició: en **Pere Joan**, en **Ramon Berenguer**. Molts noms antics catalans han esdevingut d'aquesta manera*

*cognoms actuals. En altres terres, s'han format amb una preposició ("van" els holandesos; "von" els alemanys) o amb un prefix o amb un sufix. Prefix: els irlandesos (com els **O'Hara** d' "Allò que el vent s'endugué"), els escocesos (com el **McDonald**, el rei de les hamburgueseries), els jueus (com l'immortal **Ben Hur**). Sufix: els castellans (com **Pérez** o **Muñoz**), els valencians (com **Peris**), els russos (com **Gorbatxov** o **Ivanòvitx**), els polonesos (com **Jaruzelski**). Quin Pere? Doncs el "gros", el "petit", el "ros", el "roig", el "bru". Una característica física o morl del primer a fer servir el sobrenom ha donat lloc a molts cognoms. Quin Pere? El "teixidor", el "fuster", el "traginer", el "boter" i, sobretot, el "ferrer", perquè de ferrers n'hi havia un a cada poble. Molts cognoms, doncs, són noms d'ofici.*

(fragment del diari **Avui**)

TEXT 2

Hi ha molts noms d'animal que han passat a l'onomàstica, és a dir, als noms propis de persona (cognoms o llinatges) i de llocs (topònims).

*Entre els cognoms que provenen de noms d'animals sobresurtern els que són noms d'ocells: **Codorniu, Colom, Estornell, Falcó, Estruç, Gall, Gaig, Gralla, Grua, Milà, Oriol, Passerell, Perdigó, Rossinyol, Verdum, Verderol** i **Xoriguer**.*

*Potser algú s'estranyarà que entre aquests noms hi hagi el de **Codorniu**, perquè actualment no hi ha cap ocell, en català, que dugui aquest nom. Però, antigament, de la **guatlla** o gotlla se n'havia dit **codorniu**, mot procedent del llatí **coturnix**, com la forma castellana **codorniz**. Aquest terme va ser substituït per **guatlla**, que és un nom d'origen germànic, com el francès **caille**. Abans de desaparèixer, però, va originar un cognom, **Codorniu**, avui justament tan conegut a causa del xampany.*

*Els principals noms d'animals terrestres que han esdevingut cognoms són **Arissó** (eriçó), **Anyell, Moltó, Bou, Cabirol, Camell, Conill, Esquirol, Lleó i Llop**. I com a noms d'insectes tenim **Abella** i **Moscardó**. També cal esmentar el que prové d'un gasteròpode, **Cargol**.*

*Hi ha cognoms que provenen de noms d'animals que han estat, algunes vegades, deformats pels qui els diuen, perquè els han considerat massa mal sonants. És el cas de **Capó** (gall castrat) o **Porcell** (porc petit), que alguns dels qui els han dut han desfigurats traient-ne o posant-hi un accent. Així **Capó** ha esdevingut **Capo** i **Porcel** o **Porcell** s'ha transformat en **Pòrcel**.*

(fragment de la revista **Cavall Fort**)

A19.- DICCIONARI

Tal com acabem de veure a l'activitat anterior, molts del cognoms que utilitzem habitualment provenen de mots comuns que amb el temps també s'han anat utilitzant com a noms propis per designar la nostra identitat. Alguns, com ara **Pi, Rossinyol** o **Fuster**, són de significació ben òbvia, però d'altres potser ja no ho són tant. Per tal d'esbrinar-la, et proposem que facis les següents activitats:

A.- Consulta, si cal, els diccionaris, i mira d'interpretar el significat dels següents cognoms:

REIG BAC ARGELAGA SOLANA CANADELL VENTURA
COROMINA BOIXEDA BRUGUERA PUIGDEMONT FONOLL
JORNET MUNTADA ABADAL RABADÀ ARTIGUES

B.- Hi ha cognoms que es presenten una mica deformats i no s'escriuen exactament igual que els noms comuns dels quals provenen. Sabries indicar quin és el nom comú correcte que correspon a cada un d'aquests cognoms?

JUVÉ BUXEDA BLANCH ROSÉS CARNICER BOVÉ JUNCÀ
GINER MASSIP TABERNER FLAQUÉ HERAS ESCRIBÀ FARRÉ
SUBIRÀ ENSESA BAGARIA PAHISSA BULTÓ ARQUÉ

A20.- CONCURS

Per equips, treballeu una o més d'aquestes propostes:

A.- Col·loqueu cada cognom a la columna corresponent segons la seva significació. Guanya l'equip que posa primer tots els cognoms a lloc:

COMTE SANTS QUADRES FUSTER ROURE CARBÓ CONILL HORTA
SELVA CASES PERPAL IGLÉSIES ESTANY MARQUÈS PRATS CAMPS
SALA BARÓ PLA FERRER RODÓ PI LLACUNA CAPELLA POC SERRA
FONT PALAU PETIT COCA COC FIGUERES SABATER OMS SASTRE
REI BOSC FLUVIÀ RIBOT BOU RIU MITJÀ ALZINA

GEOMÈTRICS	ARISTOCRÀTICS	LABORIOSOS	CLERICALS
COMBUSTIBLES	ARBORIS	HABITABLES	ÚTILS
COMESTIBLES	MESURABLES	HUMITS	VERDS

B.- Col·loqueu cada cognom a la frase que se li adigui més segons el seu significat.
Guanya l'equip que posa primer tots els cognoms a lloc:

ALBÓ QUINTANA DARDER BRU SOLANA GAI BROCH
CAPDEFERRO BAC ALBAREDA BELLMUNT SURROCA

- ...**Bru**..... és el cognom més **morè**.
- és el cognom que es troba més a l'**ombra**.
- és el cognom que **punxa** més.
- és el cognom on es **conrea** o **pastura** més.
- és el cognom **per on entra i surt** el vi..
- és el cogom que té **el cap més dur**.
- és el cognom més **blanc**.
- és el cognom de **la muntanya més bonica**.
- és el cognom que es troba mirant cap al **migdia**.
- és el cognom que es troba a **sobre una pedra**.
- és el cognom on hi ha els **arbres blancs**.
- és el cognom més **alegre i optimista**.

C.- Completeu aquestes frases amb un adjectiu que defineixi el significat del cognom. Guanya l'equip que omple més buits amb un adjectiu adient.

El més estalviador	: Guardiola..	El més vell	:
El més refrescant	:	El més aristocràtic	:
El més cremador	:	El més vermell	:
El més clerical	:	El més trist/abatut	:
El més fosc	:	El més espinós	:
El més consumit	:	El més dur	:
El més escurat	:	El més cantador	:

A21.- FÒRUM

Després de llegir-vos aquest article, responeu entre tots el qüestionari de sota i, si cal, inicieu un petit debat (mal redactat)

Articles d'opinió

Tothom sap que l'actual president dels Estats Units d'Amèrica es diu **Carter**. L'escrivim sense accent gràfic, és clar, perquè en respectem, com cal, la grafia original, però això no ens priva de pronunciar-lo, perquè és un fet generalment conegut, com un nom pla, amb l'accent tònic a la "a". Doncs, una cosa és el president **Carter** i l'altra és el **carter**, el que ens porta les cartes, i no ens costa de donar al nom - propi i comú- de cada un, la pronunciació que li pertoca. Només excepcionalment, de broma, direm, per exemple, que ara que a la presidència dels Estats Units hi ha un **Carter** (un «carté»), no hi haurà més vagues de correus.

Però una cosa són els **noms** americans i l'altra els **noms** catalans, els nostres. Si, usualment, no pronunciem **Carter** com un **nom** català, amb més motiu no hem de pronunciar els **noms** catalans com si fossin americans (o, si ho preferiu, anglesos). Perquè això és el que

s'esdevé amb diversos **noms** ben catalans, o admesos com a catalans, especialment quan els qui els duen han assolit la celebritat. Els exemples més sobresortints són el del cantant **Raimon** i el del dibuixant **Perich**, que tan sovint sentim pronunciar, potser fins i tot pels qui abominen de la influència americana, «**Ràimon**» i «**Pèrich**», com si fossin de Nebraska o de Massachusetts. Ignorem què hi diuen els interessats però, objectivament, és un fet llastimós, un cas de subjecció servil a una influència estranya, que fins i tot envaeix el camp dels **patronímics**.

Els polifacètics **Porter** també han de comportar que llur **nom** sigui objecte de la mateixa deformació fonètica. Perquè no saben llegir en català, perquè creuen que el **cognom Porter** i el **nom** comú "**porter**" són dues coses diferents que no tenen res a veure, i que cal distingir, el cas és que n'hi ha molts que els **anomenen** dient «**Pòrter**» (com a mot pla, i amb la "r" final pronunciada), més o menys com el **nom** del president americà. I un fet

semblant s'esdevé amb altres **cognoms** de formació anàloga a la de **Porter**: **Bosser** (que vol dir «qui té la bossa»), pron. «**Bòsser**», **Claver** («qui té la clau»), pron. «**Clàver**», **Draper** («qui ven o fabrica drap»), pron. «**Dràper**». Aquestes pronunciacions americanitzades, és clar, no es donen

amb les grafies incorrectes, però força usuals, **Bossé**, **Clavé** i **Drapé**. És trist, tanmateix, que la grafia correcta d'un nom sigui justament allò que priva de pronunciar-lo bé.

(14-VII-77)

Qüestionari:

- *Estàs d'acord amb el que diu l'autor?*
- *Trobes qwue passa més amb els noms o amb els cognoms?*
- *Coneixes altres casos en què ocorri el mateix?*

A22.- RECERCA

Investigació sobre el meu cognom.

Fes aquestes dues activitats:

A> I dels teus propis cognoms? Què en pots dir? Saps d'on provenen? Quin és el seu origen Què signifiquen? Amb quins altres estan relacionats? Llegeix-te els següents textos per tal d'inspirar-te una mica i després comença la teva pròpia investigació sobre els teus cognoms i vés anotant els resultats de la teva recerca en el bloc de notes...

TEXT 1

Vives era jueu per tots quatre costats. Es deia Joan Lluís Vives i March. El seu pare s'anomenà Lluís Vives Valeriola; la mare, Blanquina March i Almenara. Els noms dels seus avis foren, fin ara, perfectament desconeguts. Els paterns es digueren Lluís Vives i Esperança Valeriola; els materns, Jaume March i Isabel Almenara. Els cognoms de Vives, March, Valeriola i Almenara, així com els de Valldaura, Bellviure, Amorós, Celma, Coscolla, Pardo, Tristany, Bosch, Llagostera, Torregrossa, Fuster, Liminyana, Despuig, Esplugues, Ferrer, Sirvent, Guisoret, Francès, Boyl, Artés, Nadal, Castelló, Salvador, Santàngel, Carbonell, Santafè, Besant, etc., foren típics de la jueria valenciana en el moment que els Reis Catòlics firmaren, a Granada, el decret d'expulsió, que es produí el 31 de maig de 1492.

(fragment de **Direcció Lisboa**, de Josep Pla)

TEXT 2

Al meu entendre, aquest llibre és la història d'un noi americà que es diu Aram Garoghlanian. No pretenc pas que la història tingui cap mena d'argument, i m'afanyo a avisar honestament el lector que no hi passa res d'extraordinari.

La manera de pronunciar aquest cognom és dir "Gar", pausa, "oghlan", petita pausa, "ian". És un cognom armeni fet de dues paraules turques, "gar", que vol dir fosc o possiblement negre, i "oghlan", que vol dir, inequívocament i sense qualificació especial, fill; i "ian", naturalment, que vol dir d'aquella tribu. En resum, , doncs, Garoghlanian Aram vol dir «Aram dels fills foscos o negres».

(fragment del pròleg de **Em dic Aram**, de William Saroyan)

BLOC DE NOTES

B> T'has preguntat mai per què escrius primer el cognom del teu pare i després el de la teva mare i no a l'inrevés? O per què els cognoms s'escriuen d'aquesta manera, digueme, antiga? O per què de vegades es posa una "i", un "de" o un guionet entre el primer i el segon cognom?

Si et llegeixes **atentament** els següents textos et podràs respondre a aquestes preguntes, ho confirmar allò que ja sabies. Després de la lectura, anota breument el que hakis après.

TEXT 1

Abans d'aquests fets, i exactament l'any 1679, la Majestat Catòlica de Carles II l'Embruixat li concedí el títol de Ciutadà Honrat de Barcelona, amb el dret d'usar la partícula "de " davant del seu cognom, i des d'aquell moment el pagès Joan Segarra i Colom de Verdú es convertí en el Cavaller Don Joan de Segarra de Valls. És de suposar, però, que molts mesos abans, amb la riquesa de la pubilla Gassol i amb les rendes de Verdú, Joan es podia donar una gran vida, que difícilment arrossegarien altres cavallers amb molts més títols i amb un fetge més delicat que el seu.

(fragment de Memòries, de Josep M. De Sagarra)

TEXT 2

A remarcar que al segle XVII arrela el costum de conservar dos cognoms lligats amb la conjunció "i" (...) L'ús de "i" prové de la necessitat de preservar la continuïtat paral·lela dels noms de família d'hereu i pubilla quan s'havia produït un dels matrimonis d'aquest tipus. A Sentmenat en 1629, un Miquel Vaquer, casat amb la pubilla Eulàlia Valls, però conservant el mas Vaquer, es troba documentat Miquel Vaquer i Valls. En nombrosos casos el nom passa, així, compost, als fills. I, progressivament, això es produeix fins en els casos de viure al mas de la mare, en lloc de servir únicament el nom d'aquesta, com havia estat l'ús i costum de la terra fins

aleshores. Al mateix Sentmenat, vers 1660, una Maria pubilla Vaquer, casada amb un pubill Pujolar, és anomenada a la documentació, segons els casos, "Maria Pujolar i Vaquer", o "Maria Vaquer i Pujolar". Al segle XVIII hom troba constantment dones casades esmentades amb dos cognoms: sovint el primer és el del marit, seguit de "i" i del cognom patern que portaven de solteres. Per exemple, a Caldes en 1751, Teresa Pineda casada amb Joaquim Pujades, consta com a "Teresa Pujades i Pineda". Però també es produeix l'arregliment recíproc: anteposant el nom de soltera i de la casa. Teresa Solanes, del mas Solanes en terme de Sant Feliu de Codines, casada amb Esteve Riquer, la trobem citada en 1668, ja vídua, com a "Teresa Solanes i Riquer". A Barcelona, en 1627, fa testament Teresa de Marimon, vídua de Joan Rius, i signa: "Teresa Rius i de Marimon". La conjunció "i" servia doncs perquè els noms de famílies posseïdores no es perdessin. En les genealogies s'acumulen rengles de cognoms, lligats o no amb "i", de la mateixa manera com es multipliquen també els noms de fonts (...): en 1752, la propietària del mas Viaplana de Caldes és MariaAnna Viaplana, Corró, Mas i Montau ("Mas i Monjau" essent els cognoms de soltera, que germans seus enumeren indiferentment "Mas Montau" o "Montau i Mas").

(fragment de **Renoms, motius, malnoms i noms de casa**, d' **Enric Moreu-Rey**)

A23.- CONCURS

Curiositats lingüístiques.

A> L'associació de cognoms matrimonials ha donat lloc, sovint, a resultats molt divertits, com ara "Càndida Parra de Jardí", "Narcís Sucre Candi" o "Dolors Forts de Queixal" o "Pere Pi Pi". Quines associacions divertides podeu fer amb els cognoms d'aquests dos apartats? Guanyarà el grup que les trobi primer.

1r apartat : MORROS PI CLARA BARBA PINYOL SERRA
LAPORTA MESTRE PINYOL BONET

2n apartat : PRUNA PAGES BOSCH CASES FUSTER FIGA NEGRE
DOLÇ CAPELLA DOU

Perquè vegeu com ho heu de fer, us donem una de les solucions:
De Barba i Pagès podem fer el cognom Barba de Pagès.

B>.- **No és el mateix....**

Si jugues amb les paraules que apareixen a cada requadre, podràs completar la frase amb un cognom (precedit o no per un nom):

No és el mateix la porcellana
que

Si beus vi bo és que et dius
.....

Quina mar que fa senyora
.....

No és el mateix la porcellana
que

Des que viu a castella a en Juli
Vert li diuen

Quin galimaties que has muntat
.....!

A24.- RECERCA

Busca informació sobre aquestes dues qüestions:

A.- Fes un diccionari bilingüe de traduccions curioses de cognoms d'altres llengües al català:

Te'n posem un parell d'exemples perquè vagis continuant la llista:

⇒ Larry **Bird** = Larry **Ocell**.

⇒ .

⇒

B.- Busca altres formes de posar i ordenar els noms i cognoms que siguin distintes a les que es fan servir en la teva cultura.

També te'n comentem dos casos i tu n'hauràs de buscar més:

⇒ Als **EEUU**, les dones adopten el cognom del marit quan es casen.

- ⇒ Al **Japó**, hi ha el costum que el nom de la família precedeixi el nom personal. Així, el gran escriptor japonès conegut a Occident amb el nom de Shichirô Fukazawa, en realitat s'anomena Fukazawa Shichirô.
- ⇒ A **Rússia**, fan servir el nom (ímia), el patronímic (ótxestvo) i només un cognom (el de la família). El patronímic deriva del nom del pare, amb les terminacions –ovítx o –evítx en el cas de l'home, i -ovna o –evna quan es tracta de la dona. Els russos només es presenten pel nom i el patronímic. Quan hi ha certa familiaritat només usen el nom. A mida que es van fent amics poden utilitzar un dels nombrosos graus diminutius. Ex: Natàlia-Natàliuixka- Nataixa- Nataixka- Nataixenka.
- Els cognoms, que es fan servir poc, tenen dues formes, la masculina i la femenina. Una dona casada deixa el seu cognom i adopta el del seu marit, amb la forma femenina.

A 25.- ESCRITURA

Les formes de deferència.

De vegades els cognoms van precedits per **formes de deferència o de tractament** que volen expressar respecte o consideració especials envers el nostre interlocutor, sigui per l'edat o l'ascendència que té sobre nosaltres, sigui pel llinatge que té o el càrrec que ocupa.

Fes un petit escrit sobre una d'aquestes propostes:

A.- Fes un petit escrit **en to seriós** demanant quelcom a una persona el cognom de la qual vagi encapçalat per formes com **Sen, Son, Sir, Von, Lord...** o altres que se t'acudin..

B.- Fes un petit escrit **en to humorístic** i encapçalat per una d'aquestes fórmules:

- *Peculiaríssim...*
- *Ingratíssim...*
- *Divertidíssim...*
- *Empipadoríssim...*
- *Fastuosíssim...*
- *Barbaríssim...*

A26.- RECREACIÓ

A27.- ESCRITURA

Una altra família.

De vegades, les circumstàncies de la vida fan que, temporalment o per sempre, tinguem **una família** que no és la biològica. Aquesta nova família pot ser com **una segona**

família, pot ser una **altra família** que ocupi el lloc de la primera temporalment, o una **nova família**, que substitueixi la vella per sempre més.

Llegeix-te el conte de l'*Arca de Noè* i després escriu sobre una d'aquestes propostes:

- A.- Faig un intercanvi d'estudis i m'estic un mes amb una altra família.
- B.- Faig una llarga estada a la presó i allí a poc a poc vaig passant a formar part d'una nova família.
- C.- Aquells dies de colònies, al campament dels escoltes, durant el viatge de final de curs a l'estranger... ens comportàvem com si fóssim una gran família.
- D.- Gràcies a l'acolliment, ara tinc una nova família.
- E.- Qui m'agradaria que fos la meva segona família?

L'ARCA DE NOÈ (Conte infantil)

En Joan Conill, en Pere Colom, l'Esteve Passarell i l'Emili Raqueta (tots quatre de batxillerat elemental i amb bones notes de mitjana) havien format un club a imitació dels grans. Se'n deia—per no haver de pensar gaire—, "L'Arca de Noè" i era l'enveja de tota la classe.

En Roqueta, l'havien admès després de molt maldar i d'estudiar-ho des de punts de vista variats. De primer el rebutjaren, però existien dues raons fortes: en Roqueta estrafeia a la perfecció el crit del gall dindi, i el seu cognom, encara que no fos d'animal, suggeria alguna cosa, no era corrent. Tanmateix, l'ingrés al club va guanyar-se'l a pols amb l'habilitat referent al gall dindi.

Com la majoria de les associacions humanes, "L'Arca de Noè" havia nascut en defensa d'uns interessos comuns amenaçats. Hi ha cognoms que es presten al reprovable vici de fer-hi broma, i en Conill—que després fou el dirigent de la societat—va demanar junta als altres tres i es constituïren adequadament. Bé: fins on és possible de fer grup amb tan poc personal, però les coses canviaren de seguida. En comptes dels jocs de paraules i de les comparacions odioses, el petit nucli despertà de bon començament una gran curiositat i després admiració i enveja. Si no, allí hi havia el "cas Roqueta", que, amb fama de llest i de conèixer dues claus de judo, arriba a pregar humilment que l'admetessin, encara que fos amb el simple grau d'assimilat.

L'esperit de competència, tan natural i necessari per al progrés, va ésser motiu d'emulacions que no passaren del grau de temptativa. Per qüestió de caure en la facilitat, alguns provaren de trobar lligams amb els cognoms de què disposaven (un cop separats els zoològics, que ja actuaven a part), però la llista de la classe no donava de si i l'intent es va frustrar.

Més endavant, assajaren d'unir-se per afinitats: cantants o futbolistes predilectes, la pràctica de jocs de temporada o el col·leccionisme segons els gustos. Però en Conill tingué una inspiració digne d'un veritable cap de colla: va dir que tothom pot ésser filatelistà—exemple triat a l'atzar—, però que hi ha poques persones que es diguin Passarell o per l'estil. Per tant, el club de tres amb l'honoris causa Roqueta era selecte,

amb uns drets d'admissió restringits a circumstàncies de bressol o a mèrits garbelladíssims.

Eren paraules certes, i l'oposició, tot i al·legar que els signes del temps s'encaminaven cap a la democràcia, va llanguir. En canvi, augmentaren les ganes d'ingressar al reduït cercle de prestigi bíblic. Un dia, un noi que es deia Xavier Morera va emprendre en Roqueta durant l'esbarjo.

—Mira, Roqueta—va dir-li—: no ens hem d'enganyar. Tu has entrat a l'"Arca" d'estranguis!

En Roqueta va insinuar una de les dues claus de judo que coneixia; però, com que en Morera feia prop d'un pam més que ell, assajà el diàleg abans de llançar-se a l'aventura:

--- Què vols dir, amb això?

—Vull dir que, si anem a mirar, jo tinc més drets que tu per a entrar a la societat. La morera és l'aliment bàsic dels cucs de seda. Sense menjar no hi hauria animals. M'entens?

En Roqueta es va torbar, però no gaire, perquè era esparpillat.

—La seda va de retirada—respongué—. Les fibres artificials li han donat un cop de mort. Per aquest camí dels cucs no aniràs enlloc...

—Deixa't d'històries, Roqueta. Fixa-t'hi: roqueta, roqueta... A l'arca de debò només t'haurien aprofitat com a llast, un pes que es llença així que les coses van a mal borràs. En canvi, jo hi havia d'ésser per força. Als cucs de seda els hi anava la vida.

Era un argument sòlid, i, deixant de banda que en Roqueta no va trobar una rèplica immediata, en Xavier Morera aprofità la vacil·lació per a reblar el punt amb un suborn: si en Roqueta procurava que el deixessin entrar a "L'arca", li regalaria els sis cromos que li faltaven per a completar l'àlbum de cosmonautes. No estava bé, no era correcte, però en honor a la veritat cal dir que en Roqueta va actuar més impressionat pel paper realment important que la morera devia jugar a l'Arca que no pas la il·lusió dels cromos.

Posà, doncs, el tema a debat en la primera reunió, i en Morera fou admès com a soci protector, per tres vots contra un. El vot advers fou d'en Conill, que sucumbí a una mena d'egoisme:

—Si es digués Lletsó o Panís, encara... Però es relaciona malament amb els llinatges. ¿Coneixeu algú que es digui Cuc?

—No—va respondre en Passarell—. Però la meua tia té una amiga que es diu senyora Cucala...

—Ja és una aproximació que obliga a reflexionar...—va dir en Pere Colom.

Total que, després d'un breu intercanvi d'opinions, el nou membre fou acollit, gràcies a la flexibilitat d'en Conill, que com a president tenia doble vot i podia produir empat perpetu. Però no va fer ús del privilegi.

Ja se sap que quan algú cedeix en qüestió de principis és com si s'enfilés en un tobogan, que un cop a dalt ja només es pot lliscar cap avall.

El club es reunia, aproximadament, cada dimecres. Després de la classe de la tarda, els cinc socis es congregaven a la biblioteca de l'escola, durant quinze minuts a tot estirar, perquè tots tenien pressa d'anar a casa. Més que res, ho feien per l'expectació que desvetllaven entre els seus condeixebles. De què devien parlar? De tot i de cap cosa, si molt convé. El cas era que els quinze minuts passessin de pressa.

Un dimecres, a mitja deliberació de "L'Arca", va presentar-s'hi l'Andreu Solanell. Va trucar a la porta, entrà tímidament i digué:

—Vinc a sol.licitar l'ingrés al club...

Es van quedar de pedra.

—A sant de què? —reaccionà en Roqueta—. Que et penses que és el metro, això? Quina papereta presentes?

---Diuen que sóc el més ase de la promoció --- respongué en Solanell, ple de modèstia.

Els altres van callar, perquè no volien ferir els sentiments de ningú, i amb més motius tractant-se d'un company.

—Sí o no?—va insistir en Solanell.

Mantingueren el silenci, que és una forma consagrada —diuen—d'afirmar. En Solanell s'ho va prendre així, i continuà amb les raons que duia:

—Penso que ésser animal de veres, en el cas de "L'Arca", val més que no pas dir-se'n. De manera que vull formalitzar la meva pretensió.

De veritat, en Solanell no era ase, sinó mandrós, i treia notes baixes. Però malament quan algú és qualificat amb rigor pels altres, i allò de ruc se li havia encastat en ferm.

—Per tant—prosseguí el noi—, pregunto: com quedem ?

En Solanell, malgrat tot, es feia estimar. En part a causa d'unes virtuts que ja tenia reconegudes aleshores, i en part per unes altres que duia latents i que l'ajudaren a fer el tomb temps a venir, quan va acabar el Preu amb brillantor. Sigui com sigui, el va acceptar a "L'arca", i es pot dir que fou la causa del seu naufragi, ja que obrí un forat a la quilla que ja no fou possible de tapar. Perquè quan en Joan Corral pretengué d'entrar-hi, invocant relacions molt estretes entre el seu cognom i les finalitats de "L'Arca", no es van veure amb cor de contradir-lo. I seguiren l'Enric Creuet, només perquè passava els estius a Sentmenat, on, segons ell, sortien mols llangardaixos a l'època de la sega. I l'Antoni Puigmartí, perquè a casa seva tenien canaris i cada

vegada que se'ls en moria un passaven un disgust com si es tractés d'algú de la família. I l'Albert Miseracs, que tenia un oncle que diu que caçava pel pur plaer de passejar el gos, però que no tirava mai a matar.

En fi: quan foren gairebé tots a dins, "L'Arca" els vingué (FALTA FRAGMENT) petita i la van dissoldre, per tal d'evitar els aires d'importància que es donaven els tres que n'havien quedat fora. Tot va quedar igual que abans, amb la diferència (digna d'aplaudiment) que ja mai més ningú no es va burlar de cap cognom.

Al capdavant, la vida fa després el que li sembla. Per exemple, en Joan Conill esdevingué, ja de gran, un home molt entès en els negocis, els encertava tots, i la gent —sense adonar-se de la topada de conceptes—, quan parlava d'ell, repetia sempre la mateixa frase feta: "Aquest Conill és una fura!"

(fragment de **El sabeu, aquell?**, de **Pere Calders**)

A28.- RECREACIÓ

Completa cada una de les sèries segons el model:

*En Maià és el **fillol** de l'oncle Elisard.
En Maià sembla que està buscant **xicota**.*

En Maià, el fillol de l'oncle Elisard, sembla que està buscant xicota.

.....

*L'Elisard és el **fill** de l'Heracli i la Lutècia.
L'Elisard té un **cunyat** anomenat Maurí.*

.....

.....

*La Valeriana és la **muller** de l'Aleix.
La Valeriana es va quedar **vídua** als cinquanta anys..*

.....

.....

*L'Ethel és la **nora** de la Múnia.
L'Ethel va fer de **padrina** de l'Eladi..*

.....

.....

*En Maurí és l'**oncle** de la Kali.
En Maurí té dues **germanes** casades..*

.....
.....
*En Radamès és l'únic **nét** d'en Teodulf.
En Radamès ja fa 20 anys que està **casat** amb l'Erna.*

.....
.....
*La Griselda és la **gemana bessona** d'en Maià.
La Griselda sempre ha estimat molt la seva **besàvia** Aulina..*

.....
.....
*L'Olià és el **fadrí** de la família.
L'Olià no s'entén gaire bé amb la seva **cunyada** Onèlia.*

.....
.....
*En Güelf és el **fillastre** de can Tell.
En Güelf té una bona colla de **néts**.*

.....
.....
*En Teodulf és el **marit** de l'Aulina.
En Teodulf diu que l'Onèlia és una **nora** molt trempada.*

.....
.....
*La Clarissa és la **cunyada** d'en Radamès.
La Clarissa creu que l'Heracli és un **pare polític** molt alegre..*

.....
.....
*L'Eladi és el **cosí germà** d'en Marcolí.
L'Eladi està **solter** i sense compromís..*

.....
.....
*En Güelf és el **consogre** d'en Manric.
En Güelf sempre ha considerat l'Orland un bon **padrastrre**.*

.....
.....
*En Marcolí és l'hereu de la família Ventura.
En Marcolí s'ha promès amb l'Esther..*

.....
.....
*En Radamès és el gendre d'en Güelf.
En Radamès és el fill polític de l'Ethel.*

.....
.....
*La Kali és l'única germana de la Griselda..
La Kali és besnéta de la família Montagut..*

A29.- CONCURS.

Trenca-t'hi el cap.

A> L'arbre genealògic.

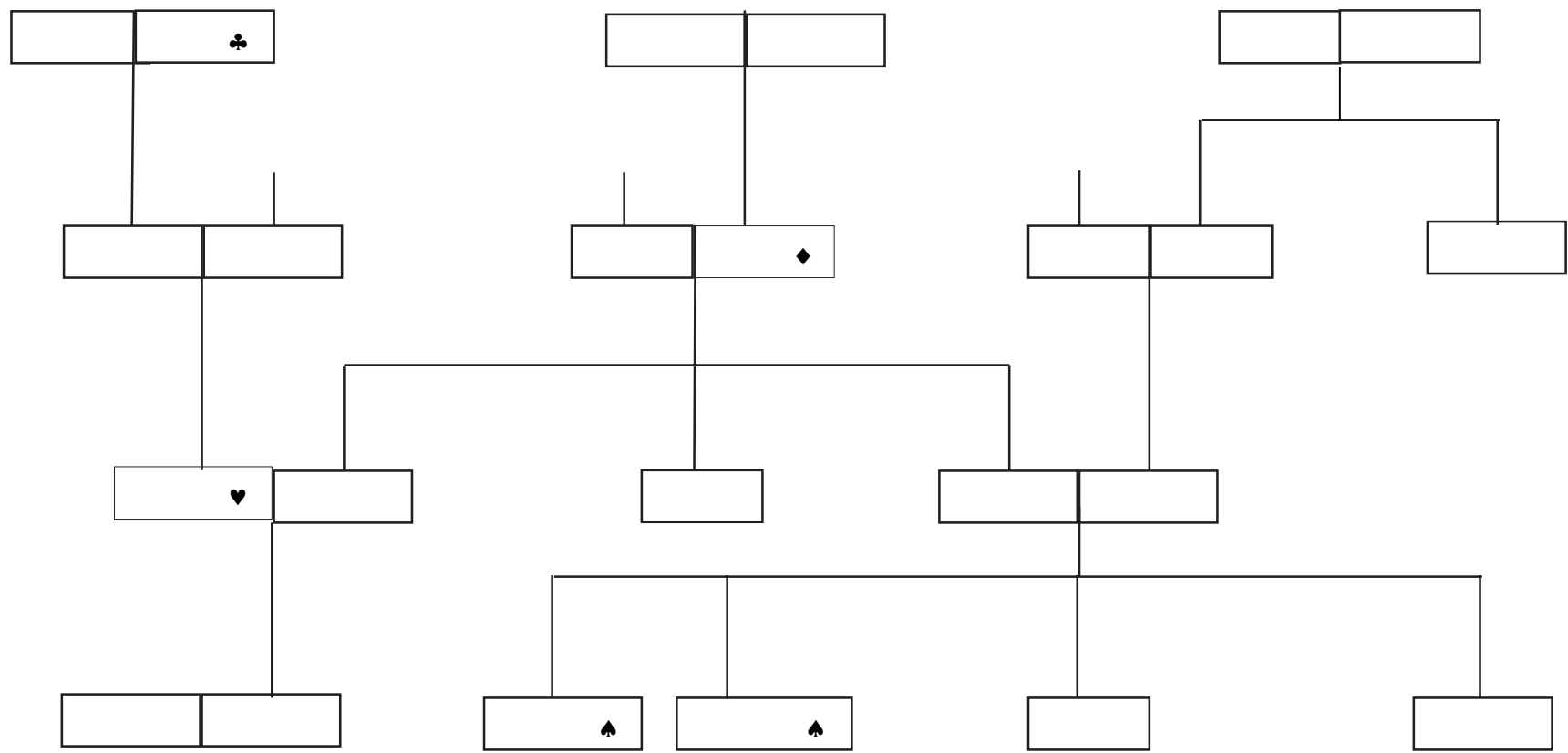
Per grups, heu de col.locar tots els noms de l'activitat anterior en aquest **arbre genealògic** tot guiant-vos per la informació continguda a les frases.

Per si us sembla que aquest exercici **és un os molt dur de rosegar**, podeu demanar fins a quatre vegades ajut al professor, però tingueu en compte que com més n'hi demaneu menys mèrit tindrà haver arribat al final i menys puntuació tindreu.

FAMÍLIA

FAMÍLIA

FAMÍLIA

SIGNES CONVENCIONALS:

♣ Defunció

♦ Fillastre

♥ Padrí

♠ Germans bessons

30.- TREBALL DE CAMP

Busca tota la informació que puguis sobre la història de la teva família **des dels seus orígens fins al teu naixement**.

Fixa't en les pautes i orientacions temàtiques que et donem en aquesta graella, on aniràs anotant els resultats que obtinguis amb la teva investigació:

Afegeix-hi dos ítems més que t'agradin.

TREBALL DE CAMP:
FITXA DE RECERCA SOBRE LA MEVA FAMÍLIA

<p>Dades més antigues que he trobat (parents, Escrits, objectes, ...)</p>	<p>.....</p>
<p>Nombre de generacions a què he aconseguit arribar en cada branca.</p>	<p>.....</p>
<p>Probable interpretació sobre els orígens de la família.</p>	<p>.....</p>
<p>Origen i significat dels cognoms.</p>	<p>.....</p>
<p>Escuts i blasons familiars, Títols</p>	<p>.....</p>
<p>Documents importants que he recollit.</p>	<p>.....</p>
<p>Objetes, records, fotos de família... significatius.</p>	<p>.....</p>

Parents destacables, importants, famosos, condecorats,
Parents de més influència o amb major ascendent...
Parents bohemis, extravagants, curiosos,
Relacions de parentiu estranyes, curioses, anòmales,
Parents que han viscut més i menys anys.
Parents de major i menor descendència.
Semblances i diferències entre

la família del pare i de la mare.
Altres aspectes a tenir en compte sobre el parentiu.
Emigració i canvis de residència de la família per part de mare.
Emigració i canvis de residència de la família per part de pare.
Comentaris especials sobre els diversos llocs de residència.
Gentilicis
Fets més importants i destacables.
Fets emotius i entranyables.

Moments difícils
Anècdotes i fets curiosos.
Fets estranys, enigmàtics, sense aclarir...

A31.- ESCRITURA

Escriu sobre una d'aquestes opcions a partir de les dades obtingudes en la investigació de l'activitat anterior:

Per tal que t'inspiris una mica, t'hem posat un text de mostra d'una de les possibilitats d'escriptura, i t'hi hem marcat amb negreta totes aquelles paraules relacionades amb els aspectes de l'autobiografia que hem tractat fins ara. No cal dir que l'ús d'aquests mots precisa i enriqueix més el significat del text . Esperem que tu facis el mateix...

A.- El parent que ha viscut més o menys anys.

B.- El parent més influent o que ha tingut més ascendent sobre els altres.

C.- El parent més famós.

D.- El parent més especial, bohemí, exòtic o estrambòtic.

Ramon de Cabrera era una persona que pertanyia a una de les principals famílies bisbalenques (nét del prohoms liberal del mateix nom i besnét d'Antoni de Cabrera, heroi de la guerra de la Independència) si bé constituïa una mena d'ésser esgarriat de l'aristocràcia, per al qual les prerrogatives del vell llinatge no eren pas una trava per a les manifestacions personals especialíssimes. Tot i ésser un home cultivat i intel·ligent, el senyor Ramon no era un intel·lectual, sinó, sobretot, un bohemí. I no ja per esnobisme, sinó per temperament. Fora de quan baixava a "La Cavorca" i en altres casos comptats, solia anar sol, ensumava rapé i feia uns versos i uns dibuixos (dibuixava bé) anticlericals, tirant a bruts. Això darrer anava contra el senyor rector de Fontclara (on Cabrera tenia les propietats) i només ho ensenyava als íntims. Vestia sense gaire cura i, físicament, s'assemblava a Don Quixot, alt, prim i malforjat. Per arrodonir el quadre, sempre solia portar al costat el masover (el "Xicotet"), un tipus grassó, petitet i enriolat (satisfet de poder deixar la feina) que completava prodigiosament l'estampa cervantina.

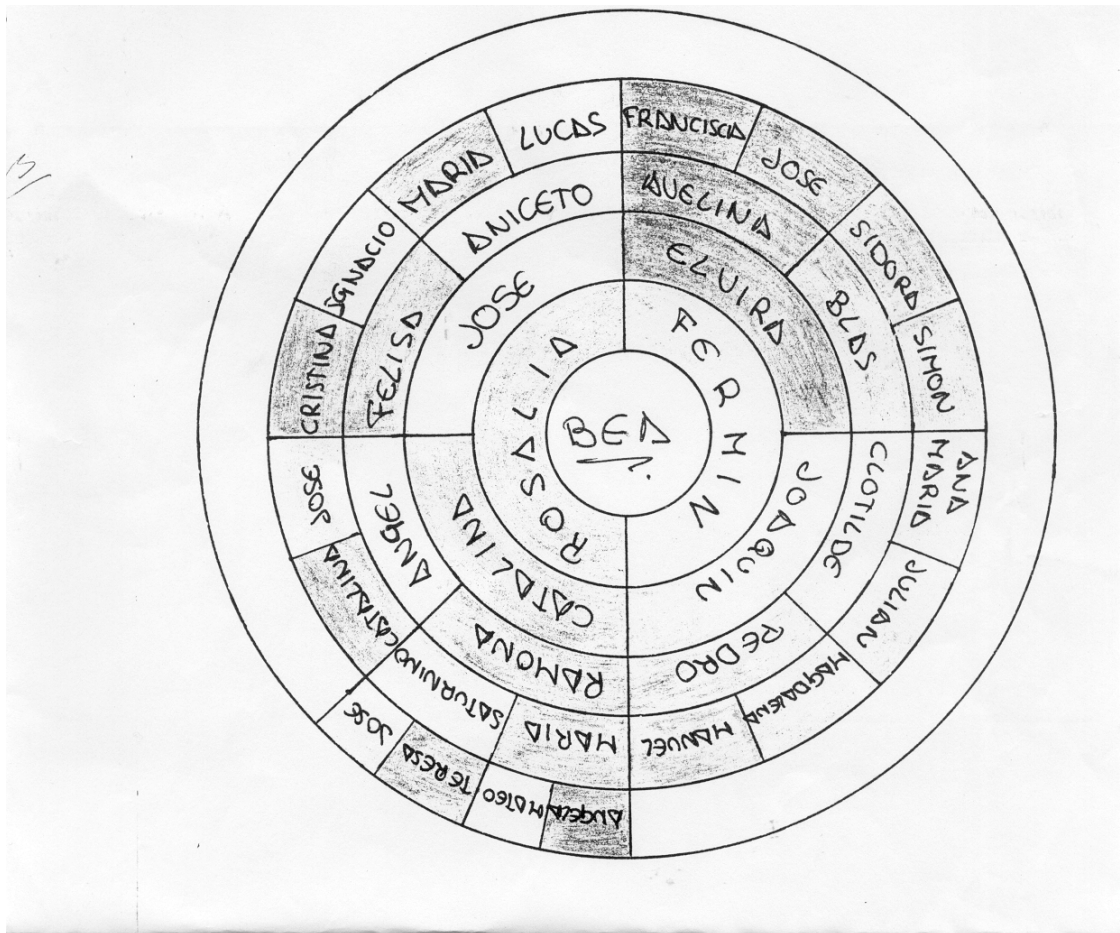
(fragment de La Bisbal. El poble-Els senyors-Els menestrals, de Pere Lloberas)

A32.- EXPRESSIÓ LLIURE

L'arbre genealògic.

Un **arbre genealògic** és una representació iconogràfica de tota la **descendència** familiar des del passat – com més reulat millor – fins al present. La manera més convencional – habitual - de representar un arbre genealògic és fer-ho mitjançant el dibuix d'un **arbre**, en què el **tronc** representa la part central de la família i les **branques** les seves ramificacions.

I bé, ha arribat l'hora de fer el teu arbre genealògic. Sens dubte que amb la informació obtinguda en les activitats anteriors podràs fer un arbre genealògic de la teva família, però et demanem que no facis un arbre convencional sinó que facis volar la teva imaginació i en facis un altre de més original, com ara el que et posem de mostra:

A33.- RECREACIÓ

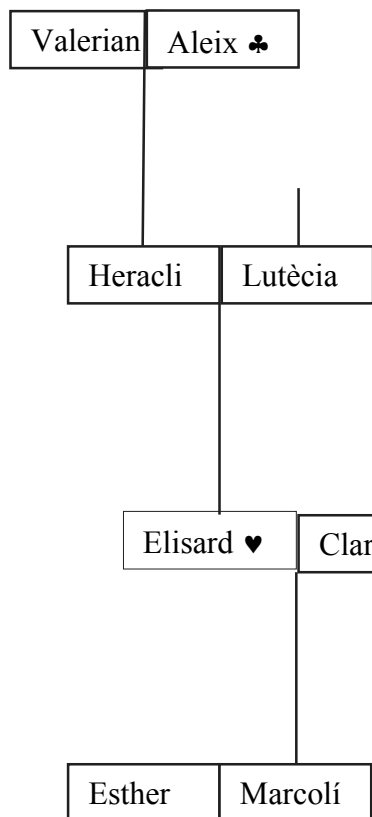
Llegeix atentament aquest fragment del llibre *A la llar d'un rabí*, de *Isaac B. Singer* i tot seguit reescriu-lo tot canviant les parts en negreta de manera que parli sobre la genealogia de la teva família.

*La família del meu pare era més eminent que la de la meva mare, però ell rarament en parlava. El pare del meu pare era **Reb Samuel**, rabí auxiliar de **Tomaszow**; el seu pare, que es deia **Reb Isaiah Konsker**, era un savi hassidim sense càrrec religiós; el pare de **Reb Isaiah**, que es deia **Reb Moshe** i a qui anomenaven **el Savi de Varsòvia**, era autor de la carta sagrada. El pare de **Reb Moshe**, que es deia **Reb Tobias**, havia estat rabí de **Sztektcin**, i el seu pare, **Reb Moshe**, rabí de **Neufeld**. **Reb Moshe** fou deixeble del famós **Baal Shem**. El pare de **Reb Moshe** es deia **Reb Zvi Hirsch** i era rabí de **Zhorker**.*

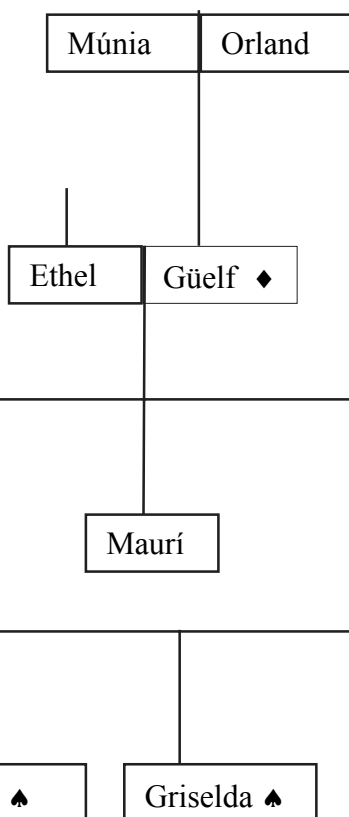
(fragment de *A la llar d'un rabí*, d' *Isaac B. Singer*)

A34.- AUTOBIOGRAFIA

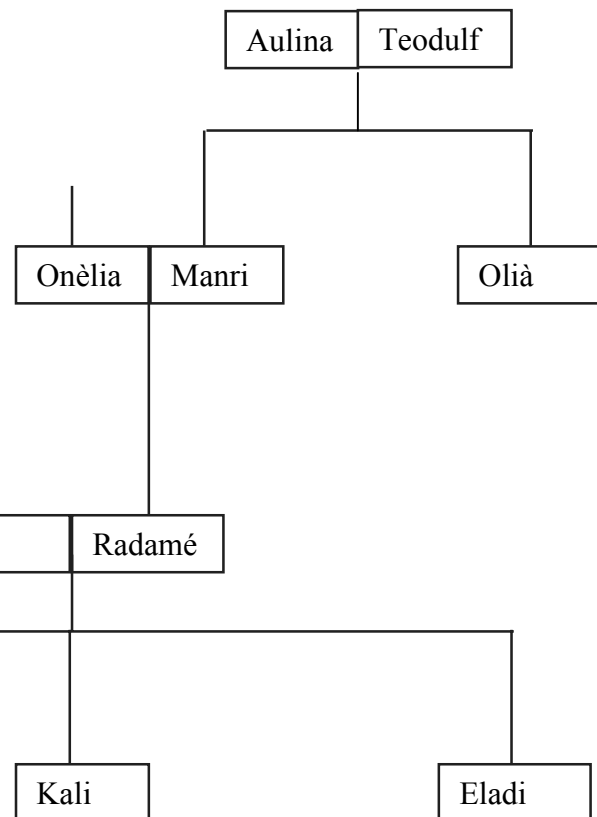
FAMÍLIA VENTURA

FAMÍLIA TELL

FAMÍLIA MONTAGUT

SIGNES CONVENCIONALS:

♣ Defunció

♦ Fillastre

♥ Padrí

♠ Germans bessons